

STRUCTURA LATURII OBIECTIVE A INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 326¹ DIN CODUL PENAL

STRUCTURE OF THE OBJECTIVE SIDE OF THE OFFENSES PROVIDED BY THE ART. 326¹ OF THE CRIMINAL CODE

CZU: 343.23:343.213:343(478)(094.4)

<https://doi.org/10.59295/spd2025j.12>

Iancu ZAPOROJAN

ORCID: 0009-0001-5573-1447

E-mail: zaporojaniancu@gmail.com

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Conflict of interest may be qualified according to art. 327 of the Criminal Code of the Republic of Moldova only if it is not qualified according to art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Although art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova represents a special norm compared to art. 327 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the structure of the objective side in the offenses stipulated by these two articles is not identical. The prejudicial act is the sole constitutive element of the objective side of the offenses stipulated in art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova. From the moment this act is committed, the offenses stipulated in art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova are considered consummated. The direct or indirect acquisition of a patrimonial advantage whose value exceeds 10,000 conventional units constitutes the moment of exhaustion of the offenses stipulated in art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova.*

Keywords: *conflict of interest; formal offenses; material offenses; the moment of offense consummation; prejudicial act.*

INTRODUCERE

Clasificarea infracțiunilor pe baza structurii laturii obiective reprezintă un aspect de importanță atât teoretică, cât și practică. Conform acestui criteriu, se disting două categorii majore: infracțiunile formale și cele materiale. Pentru infracțiunile formale se admite exclusiv intenția directă a făptuitorului. În schimb, în cazul infracțiunilor materiale, intenția se poate manifesta fie direct, fie indirect, oferind o mai mare flexibilitate interpretativă în analiza laturii subiective a infracțiunii. Totuși, ca excepție, atunci când infracțiunile materiale presupun prezența unui scop special, intenția se limitează la tipul de intenție directă. Astfel, identificarea naturii – formală sau materială – a infracțiunii săvârșite oferă un indiciu esențial pentru stabilirea tipului de intenție, semnalând dacă infracțiunea poate fi comisă exclusiv cu intenție directă sau, în anumite situații, și cu intenție indirectă.

MATERIAL ȘI METODĂ

Pentru a realiza scopul și a îndeplini obiectivele pe care le urmărim în cadrul aces-

tui studiu, s-a optat pentru folosirea următoarelor metode: abordarea juridică formală (cunoscută și ca dogmatică), analiza sistematică, evaluarea comparativă în drept și examinarea istorică. În acest demers, a fost acordată o atenție sporită art. 326¹ CP RM, alături de normele echivalente regăsite în legislația altor țări, precum Albania, Andorra, Belgia, Croația, Elveția, Estonia, Etiopia, Franța, Grecia, Letonia, Norvegia, Olanda, România și Spania. De asemenea, au fost utilizate anumite date și materiale din actele preparatorii care au stat la baza adoptării art. 326¹ CP RM.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Discuțiile privind structura laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, sunt condiționate de anumite opinii exprimate în procesul de adoptare a acestui articol. Astfel, în ședința plenară a Parlamentului Republicii Moldova din 22.03.2018, O. Reidman, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a afirmat: „În primul rând – conflictul de interese. Faptul că se numește conflict înseamnă că nu este nici rău, nici bun. Întrebarea este: cum poate fi folosit acest conflict de interese? Se ia în considerare atunci când se adoptă o decizie în situația în care o persoană se confruntă cu un conflict de interese sau, dimpotrivă, aduce vreun prejudiciu? Prejudiciul – aceasta este, în esență, o chestiune penală, iar în astfel de cazuri sunt necesare dovezi serioase, așa cum prevede Codul de procedură penală” [1]. Răspunzând la această întrebare, N. Eșanu, Secretar de stat al Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a menționat: „Cât privește răspunderea pentru cauzarea unui prejudiciu, [...] este o chestiune de drept penal și acest lucru ține de Codul penal. Noi propunem [2] completarea Codului penal cu un articol care să prevadă sancțiune penală pentru cauzarea unui prejudiciu în situația în care persoana a activat în conflict de interese” [1].

Ulterior, în ședința plenară a Parlamentului Republicii Moldova din 24.05.2018, M. Lebedinschi, consilier în domeniul juridic al Președintelui Republicii Moldova în relațiile cu Parlamentul și Guvernul, a consemnat: „În prim-plan, vrem să atragem atenția dumneavoastră asupra acelor modificări care se propun de a completa Codul penal cu articolul 326¹ care incriminează exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În fond, atestăm doar o parafrază a prevederilor articolelor 327 și 328, existente la moment în Codul penal. Prin urmare, soluția inteligibilă ar fi introducerea prevederilor examinate într-un alineat, spre exemplu, (1¹) din articolul 327 al Codului penal” [3].

Din analiza acestor puncte de vedere s-ar putea forma concluzia că, în art. 326¹ CP RM, se prevede răspunderea pentru infracțiuni materiale, a căror structură include obligatoriu urmările prejudiciabile. De precizat că, în art. 327 și 328 CP RM se stabilește răspunderea anume pentru infracțiuni dintr-o asemenea categorie. Deci, având în vedere afirmația lui M. Lebedinschi, infracțiunile, prevăzute la art. 326¹ CP RM, sunt infracțiuni materiale. Această afirmație pare a fi susținută implicit de către A. Eșanu: „Există premise jurisprudențiale care dovedesc că exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese reprezintă o varietate a abuzului de putere sau a abuzului de serviciu

(art. 327 CP RM), contopindu-se în textura elementului material al folosirii intenționate a situației de serviciu” [4]. Dacă art. 326¹ CP RM constituie o parafrază a art. 327 CP RM, iar infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM reprezintă o varietate a infracțiunilor prevăzute la art. 327 CP RM, atunci am putea deduce că structura laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, este similară cu structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 327 CP RM. Aceasta este ipoteza de la care pornim.

În examinarea acestei ipoteze, vom alege ca prim reper Convenția ONU împotriva corupției. Conform art. 19 al acestui act normativ, „fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile [...] necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate”[5]. În Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea corupției, de înlocuire a Deciziei-cadru 2003/568/JAI a Consiliului și a Convenției privind lupta împotriva corupției care implică funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene și de modificare a Directivei (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului, în pct. (1) art. 11 se menționează: „Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că următoarele fapte sunt incriminate ca infracțiuni atunci când sunt săvârșite cu intenție [...] îndeplinirea sau neîndeplinirea unui act, cu încălcarea legii, de către un funcționar public în exercitarea atribuțiilor sale, cu scopul de a obține un avantaj necuvenit pentru sine sau pentru o terță parte”[6]. În ambele aceste exemple, se recomandă incriminarea abuzului de putere sau a abuzului de serviciu în paradigma de infracțiune formală. Totuși, legiuitorul moldav a ales o altă opțiune și a inclus urmările prejudiciabile în structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 327 CP RM. Din această perspectivă, este, probabil, mai lesne de înțeles poziția lui A. Eșanu: „Dacă activitatea prejudiciabilă a făptuitorului nu este orientată spre obținerea avantajului patrimonial în cuantumul cerut de lege (peste 10000 de unități convenționale), [...], conflictul de interese consumat va fi încadrat în baza art. 327 CP RM, cu condiția *sine qua non*, ca acesta să fie generator de prejudiciu patrimonial, adică să producă daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice”[7]. Așadar, autoarea sugerează că, în lipsa scopului specificat în art. 326¹ CP RM și în prezența urmărilor prejudiciabile descrise în art. 327 CP RM, conflictul de interese urmează a fi calificat în baza art. 327 CP RM.

Sușinăm deplin această teză. Însă, ea nu dovedește faptul că art. 326¹ CP RM constituie o parafrază a art. 327 CP RM. Dacă lipsește scopul specificat în art. 326¹ CP RM, nu putem vorbi despre exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese în sensul art. 326¹ CP RM. Spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM, faptele, incriminate la art. 327 CP RM, nu implică obligatoriu că făptuitorul urmărește să obțină un avantaj patrimonial a cărui mărime depășește 10000 de unități convenționale.

Mai mult, deoarece legiuitorul moldav a deviat de la modelele internaționale de structurare a laturii obiective a abuzului de putere sau a abuzului de serviciu, nu se poate spune că structura laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, este similară cu cea a laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 327 CP RM. Spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art. 327 CP RM, faptele, incriminate la art. 326¹ CP RM, nu presupun cauzarea de urmări prejudiciabile (în special – de daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, de daune în proporții mari sau de daune în proporții deosebit de mari). Nu negăm că art. 326¹ CP RM este o normă specială față de art. 327 CP RM. Cu toate acestea, structura laturii obiective în cazul infracțiunilor, prevăzute de aceste două articole, nu este identică.

Fortificăm aceste considerente prin raportare la Legea nr. 82 din 25.05.2017 a integrității. Din analiza lit. a) și c) alin. (2) art. 45 al acestei legi, „exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul public în situație de conflict de interese” [8] și „abuzul de putere sau abuzul de serviciu în sectorul public” [8] constituie manifestări distincte, considerate a fi conexe actelor de corupție. Art. 326¹ CP RM se concentrează pe nerespectarea cadrului normativ de declarare a conflictului de interese și pe scopul de obținere a unui avantaj patrimonial peste un prag prestabilit, fără a impune, însă, ca efectul să fie dăunător în proporții considerabile, în proporții mari sau în proporții deosebit de mari, așa cum se cere în art. 327 CP RM. În schimb, art. 327 CP RM, se referă la orice încălcare a legii în exercițiul funcției, dacă daunele cauzate depășesc 10 salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, fără a specifica un quantum minim de avantaj patrimonial aflat în reprezentarea făptuitorului. Conflictul de interese poate fi calificat conform art. 327 CP RM cu condiția că acesta nu cade sub incidența art. 326¹ CP RM.

În consecință, singurul semn constitutiv principal al laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, este fapta prejudiciabilă descrisă de legiuitor astfel: „fapta [subiectului] care [...] a soluționat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii” [9]. Din momentul comiterii acestei fapte, infracțiunile, prevăzute la art. 326¹ CP RM, se consideră consumate.

CONCLUZII

Conflictul de interese poate fi calificat conform art. 327 CP RM cu condiția că acesta nu cade sub incidența art. 326¹ CP RM. Deși art. 326¹ CP RM reprezintă o normă specială față de art. 327 CP RM, structura laturii obiective în cazul infracțiunilor, prevăzute de aceste două articole, nu este identică. Singurul semn constitutiv principal al laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, este fapta prejudiciabilă. Din momentul comiterii acestei fapte, infracțiunile, prevăzute la art. 326¹ CP RM, se consideră consumate. Obținerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial, a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, constituie momentul de epuizare a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

REFERINȚE:

1. *Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 22 martie 2018*. Disponibil: <https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=btAlyTE5zZU%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO> [Accesat 01.06.2025]
2. *Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art.326¹; Codul contravențional – art.313⁴, 313⁵, 313⁶, ș.a.)*. Disponibil: <https://old.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/4086/language/ro-RO/Default.aspx> [Accesat 01.06.2025]
3. *Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 24 mai 2018*. Disponibil: <https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=9F8NQUXYXMM%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO> [Accesat 01.06.2025]
4. EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.
5. *The United Nations Convention against Corruption*. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf [Accesat 01.06.2025]
6. *Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea corupției, de înlocuire a Deciziei-cadru 2003/568/JAI a Consiliului și a Convenției privind lupta împotriva corupției care implică funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene și de modificare a Directivei (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0234> [Accesat 01.06.2025]
7. EȘANU, Adriana. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149- 88-4.
8. Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
9. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129.